

ISKOLAJOG

Mérnökstanár szakos hallgatók számára

Összeállította: Dr. S. Szuh Katalin főiskolai adjunktus

Budapest, 2005. március

Tartalomjegyzék

1. Általános fogalmak. Jogelméleti alapvetés.
2. A Magyar Köztársaság Alkotmánya 1989. XXXI. Törvény az 1949. évi XX. t. módosítása.
3. A jogrendszer tagozódása. Polgári törvénykönyv PTK 1957. évi IV. t. módosításokkal. Büntető Törvénykönyv BTK 1978. évi IV. t. módosításokkal. Fiatalokorra vonatkozó szabályok. Ifjúság elleni büntettek.
4. Munkajogi alapismeretek. Tanulmányi szerződés. MTK 1992. XXII. t.
5. A tanár, mint a közalkalmazotti jogviszony alanya. A közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény. KJT. 1992. XXXIII. t.
6. Közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX: módosítja az 1996. évi LXII. t. KT. Közoktatásról szóló törvény végrehajtásáról a 20/1997 II. 13. Kormány Rendelet.
7. A szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. t. módosítja az 1995. évi LXXXIV. t. A szakképzési hozzájárulásról 1996. évi LXXVII. t.
8. A Közoktatási Törvény bővítése folyamatos.

1-3. Állam és jogelméleti fogalmak. Államforma.

Államforma: Az elnevezésből következően, vagy épp az állam nevének megállapításánál leginkább meghatározó sajátosság, belső elrendezettség, rendszer, kialakult status quo, pl.: császárság, királyság, köztársaság.

Az állam rendeltetése: A társadalom vezetése, irányítása, közös ügyek intézése, állampolgári jogok biztosítása és védelme az erre rendelt szervek útján.

Az állam fejlődése: Mindenekelőtt a gazdasági fejlettség, a kultúra függvényében változó külső, belső feltételek közepette.

Az államhatalom megosztása: Törvénykezői, bírói, végrehajtói hatalom. Ez a Montesquieu elv többé-kevésbé meghatározza az újkor óta fennálló államalakulatokat, függetlenül attól, hogy a politikai szférában monopol-hegemon, vagy pluralista elvek realizálódása van-e jelen.

Az állami tevékenység módszere: Pedagógia, meggyőzés, különféle intézkedések, kényszer, erőszak.

Az állam viszonylagos önállósága: Állam esetében, az állami munkavégzés során is érvényesül a folyamatosság és a megszakíttóság. Konkrét az állami, társadalmi, emberi élethez közvetlenül kapcsolódó feladatok elengedhetetlenek, azaz folyamatosak, míg más jellegű feladatok térben-időben változnak.

A normák hierarchiája: Tabu – norma – szokás – szokásjog – jog – kötelezettség – jogszabály – törvénykönyv – kódex – nemzetközi jog.

Jogszabály: Magatartás-irányítási eszköz. Irányítás a tiltás, megengedés, vagy a mulasztás minősítésének módjával. Általánosan fogalmazott, szankcionált.

A jogszabály szerkezete: Hipotézis-felvetés: Ha valaki... Diszpozíció: akkor köteles a szerződést... Szankció:...büntetést fizet.

A jogszabály hatálya: Időbeli kihirdetés napján, vagy megadott időben. Területi hatály – országos vagy helyi. Tárgyi hatály – polgári vagy büntető.

Jogviszony: A jogalanyok magatartásának jogi kereteit határozza meg a legkülönbélebb társadalmi viszonyokban. Alanyai: természetes személyek, állam, jogi személyek, dolog maga. Tartalma: jogosultságok és kötelezettségek. Jogi tény: esemény, magatartás, jelenség, körülmény.

Magatartás: Jogszerű, jogellenes, jóhiszemű, rosszhiszemű.

Jogképesség: Minden állampolgár.

Cselekvőképesség: Minden beszámítási képességgel rendelkező tizennyolc év feletti állampolgár. Korlátozottan cselekvőképes a fiatalkorú. Cselekvőképtelen a beszámítási képességgel nem rendelkező egyén.

Ifjúság elleni bűncselekmények: A BTK 107. § kimondja, kit kell fiatalkorúnak tekintenünk. Fiatalkorú az, aki a bűncselekmény elkövetésekor tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem. A fiatalkorúval szemben alkalmazott büntetés, vagy intézkedés célja elsősorban az, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjék, és a társadalom hasznos tagjává válják. A 195. § a lehető legsúlyosabban rendeli büntetni adott esetben a tanárt is, ha a kiskorú nevelésére, felügyeletére, vagy gondozására köteles személy, aki e feladatából folyó kötelességét súlyosan megszegi, és ezzel a kiskorú testi, értelmi, vagy erkölcsi fejlődését veszélyezteti.

4. Munkajogi alapismeretek és a tanulmányi szerződés

A mérnökként elhelyezkedő hallgatóknak a Munka Törvénykönyvére (MTK) lesz szükségük. 1992. XXII. t.

Az első szakasz kimondja, hogy a törvény hatálya kiterjed minden olyan munkaviszonyra, amelynek alapján a munkát a Magyar Köztársaság területén végzik, továbbá amelynél a magyar munkáltató munkavállalója külföldön, vagy kiküldetésben végzi.

Mt. 71. szakasza a következőket tartalmazza:

Munkaviszonyba az léphet munkavállalóként, aki tankötelezettségét teljesítette. Korlátozottan cselekvőképes személy törvényes képviselőjének hozzájárulása nélkül is létesíthet munkaviszonyt (16-18 év között). A tizenhat éven aluli fiatalkorú munkaviszonyba lépéséhez azonban szükséges a törvényes képviselőjének hozzájárulása is. Munkaviszony szempontjából fiatalkorú az a munkavállaló, aki a 18. életévét még nem töltötte be. Ellenben létesíthet munkaviszonyt az a tizennegyedik életévét betöltött tanuló, aki tankötelezettségét a felnőttek iskolai rendszerű oktatásában, vagy iskolarendszeren kívüli oktatásban való részvételével, vizsgáival teljesítette. Lásd Szakképzési Törvény – tanulói szerződések!

A továbbiakban a tanulmányi szerződést ismertetjük teljes egészében.

Mt. 110-117. § terjedő szakaszai a következőképp rendelkeznek:

A munkáltató szakemberszükségletének biztosítása érdekében tanulmányi szerződést köthet. A szerződésben a munkáltató vállalja, hogy a tanulmányok alatt támogatást nyújt, a másik fél pedig kötelezi magát, hogy a megállapodás szerinti tanulmányokat folytatja, illetőleg a képzettség megszerzése után meghatározott időn keresztül a munkáltatóval a munkaviszonyát fenntartja.

A tanulmányi szerződést írásba kell foglalni. Meg kell határozni a munkáltató által adott támogatás formáját és mértékét, valamint a munkáltatónál kötelezően munkaviszonyban

töltendő idő tartamát, amely öt évnél hosszabb nem lehet. Amennyiben a munkáltató a támogatást nem biztosítja, vagy egyéb lényeges szerződésszegést követ el, a másik fél mentesül a szerződésből folyó kötelezettségei alól, és a szerződésszegésből eredő esetleges kárát érvényesítheti.

Ha a támogatásban részesülő tanulmányait nem megfelelő eredménnyel folytatja, nem lép a szerződés szerinti időpontban a munkáltatónál munkába, illetőleg a meghatározott időtartamot nem tölti le, vagy egyéb lényeges szerződésszegést követ el, a munkáltató követelheti a ténylegesen nyújtott támogatásnak megfelelő összeg megtérítését. Amennyiben a támogatásban részesülő a szerződésben kikötött időtartamnak csak egy részét tölti le, megtérítési kötelezettsége ezzel arányos... továbbá az iskolai rendszerű képzésben résztvevő munkavállaló részére a munkáltató köteles a tanulmányok folytatásához szükséges szabadidőt biztosítani. A szabadidő mértékét a munkáltató az oktatási intézmény által kibocsátott, a kötelező iskolai foglalkozás és szakmai gyakorlat időtartamáról szóló igazolásnak megfelelően állapítja meg.

A munkáltató vizsgánként, ha egy vizsganapon a munkavállalónak több vizsgatárgyból kell vizsgáznia, vizsgatárgyanként a vizsga napját is beszámítva négy munkanap szabadidőt köteles biztosítani. Vizsgának az oktatási intézmény által meghatározott számonkérés minősül.

Diplomamunka, szak- vagy évfolyamdolgozat esetén a munkáltató tíz munkanap szabadidőt köteles biztosítani.

A nem iskolai rendszerű képzésben résztvevő munkavállalónak munkaidő kedvezmény csak abban az esetben jár, ha azt a munkaviszonyra vonatkozó szabály elrendeli, vagy a tanulmányi szerződés megállapítja.

Megemlítjük a Munkavédelmi törvényt. Az 1993. évi XCIII. Mvt., mely 1994. január 1-én lépett hatályba. Végrehajtásáról rendelkezik a 89./1995. (VII. 14.) rendelet. A fenti törvény hatálya kiterjed minden szervezett munkavégzésre, függetlenül attól, hogy az milyen szervezeti, vagy tulajdoni formában történik. A törvény meghatározott rendelkezéseit alkalmazni kell a munkavégzés hatókörében tartózkodóra is. A törvény rendelkezései magyarországi munkavégzésre vonatkoznak.

Munkavédelemre vonatkozó szabálynak minősül a munkáltatónak a rendelkezése, mely az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeire vonatkozik.

5. Tanár, mint a közalkalmazotti jogviszony alanya

1992. július elsejétől a központi állami szervek, a helyi önkormányzatok által fenntartott állami közoktatási intézményekben a Munka Törvénykönyvét, valamint a Közalkalmazottak jogállásáról szóló (Kjt.) törvényt kell alkalmazni. (Számát lásd elől)

A közoktatási intézmények pedagógusainak, alkalmazottainak jogait, kötelességeit a Kt. tartalmazza. (a Közoktatásról szóló törvény számát lásd elől)

A helyi önkormányzatok által fenntartott közoktatási intézmények vezetőire vonatkozó jogszabályokat az önkormányzati törvény tartalmazza. (1990. évi LXV.)

A közalkalmazotti jogviszony kinevezéssel jön létre. Határozatlan időre, de helyettesítés, vagy konkrét feladat elvégzésére határozott időre is történhet. Vezetői beosztásra pályázni kell és legalább öt, de legfeljebb tíz évre adható, illetve vállalható e feladatkör. A közalkalmazott pedagógus munkáltatója az intézmény vezetője. A kinevezés feltétele, hogy a közalkalmazott rendelkezzen az előírt végzettséggel, büntetlen előéletű legyen. (erkölcsi bizonyítvány) 1996. szeptember elseje óta határozatlan idejű kinevezéshez legalább öt éves pedagógusi munkaviszony szükséges. Meg kell állapodni a kinevezés időtartamában, a munkakörben, a beosztásban, munkaidőben, munkahelyben, illetményben. A Kt. végrehajtásáról szóló rendelet meghatározza a pedagógusok helyettesítési rendszerét. Ide való bekerülését kérheti a pedagógus. A közalkalmazotti jogviszony megszüntethető közös megegyezéssel, áthelyezéssel, lemondással, rendkívüli lemondással, felmentéssel, a próbaidő alatt azonnal, vagy elbocsátással.

Fontos tudni a felmentési tilalmakat – lásd a Mt. 90. szakasza, valamint a Kjt. 31. szakasza. Felmentés esetén átlagkereset jár. Végkielégítésről a Kjt. 45-53. szakasz rendelkezik. A közalkalmazotti jogviszony megszűnésekor közalkalmazotti igazolást kell kapni. A Kjt. többször módosítva 1997. január 1-től A-J-ig terjedő fizetési osztályokat állapít meg. Pedagógusokra, nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörökre, valamint egyéb munkakörökre lásd pl. az iskolatitkárnál.

Az illetménypótlékokról

A jogszabályok adta lehetőség szerint a következő illetménypótlékok adhatók:

- Osztályfőnöki pótlék
- Diákönkormányzatot segítő pedagógus pótléka
- Munkaközösség-vezetői pótlék
- Gyógypedagógiai pótlék

- Gyakorlóóvodai és gyakorlóiskolai pótlék
- Nemzetiségi pótlék
- Területi pótlék
- Számítástechnikai pótlék
- Továbbá felzárkóztatási pótlék annak, aki beilleszkedési, magatartási, tanulási zavarral küzdő gyermek óvodai, vagy iskolai nevelését, oktatását végzi.
- Kollégiumi pótlék annak, aki kollégiumban nevelő és oktató munkát végez.
- Különösen nehéz körülmények között végzett munka utáni pótlék annak, aki különlegesen nehéz körülmények között végez nevelő-oktató munkát.
- Valamint összevont osztályban, csoportban nevelői, oktatói pótlék annak, aki állandó jelleggel, kötelező óraszámának legalább ötven százalékában összevont iskolai osztályban, illetve eredetileg nem vegyes korcsoportú csoportban végez oktató-nevelő munkát.

Nem megfelelő munkavégzés esetén fegyelmi büntetések adhatók, mégpedig a következők szerint:

- Megrovás
- Az előmeneteli rendszerben történő várakozási idő legfeljebb egy évvel való meghosszabbítása
- Adományozott címtől való megfosztás
- Elbocsátás

A hozott fegyelmi határozat ellen a közalkalmazottnak joga van fellebbezni, melyet a területileg illetékes munkaügyi bíróságon, a határozat kézhezvételétől számított öt napon belül nyújthat be.

A Kt.-t módosító 1996. évi LXII. t. meghatározta a kötelező óraszámok mértékét, de az intézményekre bízta, hogy mely időponttól vezetik be. A Kt. azt is előírja, hogy rendkívüli illetményemelés illet meg minden pedagógust, akinek a kötelező óraszám megemelkedett. Mértékét olyan arányban kell megállapítani, amely arányban a pedagógus kötelező óraszám megnőtt.

A 3/1997 (I. 15.) Kormány Rendelet rendelkezik a korábbiaktól eltérően a pedagógus munkaidejéről és a túlmunkáról. A rendelet 16. pontja kimondja, hogy túlmunkadíj jár annak a pedagógusnak, aki olyan munkakörben dolgozik, amelyre a jogszabály kötelező óraszámot állapít meg, ha a kötelező órázámánál többet tart meg.

Ha a pedagógus más pedagógus osztályát, tanulócsoportját, foglalkozási csoportját túlmunkában a sajátjával együtt tanítja, akkor az óradíját harminc százalékkal meg kell növelni. Ha ugyanezt a tevékenységet a kötelező óraszámokon belül teszi meg, akkor helyettesítési díj illeti meg, melynek összege az egy órára eső összeg ötven százaléka. Ugyancsak ötven százalék az ügyeleti díj mértéke. Ez az összeg jár, ha a pedagógus a pedagógiai programban előírt tanulmányi kiránduláson vesz részt, vagy bizonyos esetekben ügyeletet lát el.

6. A Köznevelési Törvényről

A törvény hatálya kiterjed ... iskolai nevelésre, oktatásra, kollégiumi nevelésre és oktatásra, továbbá az ezekkel összefüggő szolgáltató és igazgatási tevékenységekre. A köznevelés rendszerének működtetése az állam feladata. Köznevelési intézményt az állam, a helyi önkormányzat, a helyi kisebbségi önkormányzat, a Magyar Köztársaságban nyilvántartásba vett egyházi jogi személy, továbbá a Magyar Köztársaság területén alapított és itt székhellyel rendelkező gazdálkodó szervezet, alapítvány, egyesület és más jogi személy, továbbá természetes személy alapíthat és tarthat fenn, ha a tevékenység folytatásának jogát a jogszabályban foglaltak szerint megszerezte.

Az állam az ingyenes és kötelező általános iskoláról az állami szervek és a helyi önkormányzatok intézményfenntartói tevékenysége, illetve az állami, a helyi önkormányzati feladatellátás keretében gondoskodik. E törvény szerint ingyenes továbbá ... az iskolai nevelést és oktatást kiegészítő pedagógiai szakszolgálatok igénybevétele, továbbá a gimnáziumi, a szakközépiskolai, a szakmunkásképző iskolai, a szakiskolai nevelés és oktatás, valamint a kollégiumi ellátás. Az állam és a helyi önkormányzat a nevelés és az oktatás terén vállalt feladatainak gyakorlása során köteles tiszteletben tartani a szülőknek, illetve a gyámnak azt a jogát, hogy vallási és világnézeti meggyőződésüknek megfelelő oktatásban és nevelésben részesülhessenek gyermekeik.

Az állami és helyi önkormányzati nevelési-oktatási intézmény nem lehet elkötelezett egyetlen vallás, vagy világnézet mellett sem. Az állami és a helyi önkormányzati iskola pedagógiai programjában biztosítani kell az ismeretek, vallási, illetve világnézeti információk tárgyilagos és többoldalú közvetítését. Az állami és helyi önkormányzati nevelési-oktatási intézmény nevelési, illetve pedagógiai programja, működése, tevékenysége és irányítása vallási és világnézeti tanítások igazságáról nem foglalhat állást, vallási és világnézeti kérdésekben semlegesnek kell maradnia.

Az iskolában gondoskodni kell az alapvető erkölcsi ismeretek elsajátításáról. Az állami és helyi önkormányzati iskolák tananyagában biztosítani kell a vallások erkölcsi és művelődéstörténeti tartalmának tárgyyszerű és elfogulatlan ismertetését.

A Köznevelési Törvény kimondja, hogy a köznevelésben tilos a hátrányos megkülönböztetés bármilyen okból, így különösen a gyermek, vagy hozzátartozóinak bőrszíne, neme, vallása, nemzeti, etnikai hovatartozása, politikai, vagy más véleménye, nemzetiségi, etnikai, vagy társadalmi származása, vagyoni és jövedelmi helyzete, kora cselekvőképességének hiánya, vagy korlátozottsága, születési, vagy egyéb helyzete miatt, valamint a nevelési-oktatási intézmény fenntartója alapján.

A törvény második fejezete rendelkezik a gyermekek, a tanulók jogairól és kötelezettségeiről. Újdonság, hogy a 15. szakasz értelmében a pedagógus az iskolai és kollégiumi nevelő és oktató munka keretében végzett tevékenységével kapcsolatban a büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személy. A 19. szakasz a pedagógus jogairól és kötelezettségeiről rendelkezik. A negyedik fejezet a köznevelés rendszeréről szól, az ötödik pedig a köznevelés rendszer működésének általános szabályairól szól, míg a hatodik a köznevelés szervezését és annak irányítását tárgyalja. A továbbiakban nem elemezzük a törvényt részletesen, de utalunk arra, hogy itt van szó az iskolaszékek működéséről, valamint a Nemzeti Alaptantervről, mely a legutóbbiak szerint 1998. szeptember elsejétől lép életbe.

7. A szakképzésről szóló törvény

A bevezetőben megjelölt törvény a szakképzésről megjelöli a szakképzés intézményeit, irányítási rendszerét. Rendelkezik a szakmai elméleti és gyakorlati képzésről, a tanuló-szerződésről.

8. Tanulmányozandó törvényei anyagok

1999. évi LXVIII. tv. A köznevelésről.

1999. évi LXII. tv. A szakképzési hozzájárulásról.

2001. évi LI. tv. A szakképzési hozzájárulásról felsőoktatási intézmények részére.

2003. évi LXI. tv. A Köznevelési Törvény módosítása.

2004. évi LXI. tv. A Köznevelési Törvény módosítása.

CXLVII. t. módosítása